

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Aile Okuryazarlığı Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*

Fergül Kılıç¹

M. Cihangir Doğan²

Bülent Özden³

Öz

Bu araştırmada, ebeveynlerin okuryazarlık durumunu belirlemeye yönelik, Aile Okuryazarlığı Ölçeğini geliştirmek amaçlanmıştır. Betimsel tarama modelinde yürütülen araştırmaya bir grup, birinci sınıf annesi katılmıştır. Ölçeğin maddeleri yazılmadan ilgili literatür okunmuş ve ölçekte yer alacak madde ve olası faktörlere ilişkin teorik alt yapı oluşturulmuştur. Madde havuzu oluşturulduktan sonra, öncelikle kapsam geçerliği ve dil/anlatım uygunluğu için uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri lawshe tekniğiyle analiz edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği için Açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçek “anne-baba okuryazarlığı, çocuk okuryazarlığı ve erken okuryazarlık” olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Aile Okuryazarlığı ölçeğine ait faktörlerin güvenilirlik katsayısı sırasıyla birinci faktör ($\alpha=0,917$), ikinci faktöre ait güvenilirlik katsayısı=0,864), üçüncü faktörün güvenilirlik katsayısı ($\alpha=0,790$); ölçeğin tamamına ait güvenilirlik katsayısı ise $\alpha=,897$ olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçekte yer alan her bir faktördeki maddelerin yüksek tutarlılıkta olduğu ve Aile Okuryazarlığı Ölçeği'nin çok boyutlu ve güvenilirliğinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler

Aile • Okuryazarlık • Güvenirlik • Geçerlik

*Bu çalışma, birinci yazarın, Prof. Dr. Cihangir Doğan ve Dr. Bülent Özden danışmanlığındaki Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü doktora tezinden türetilmiştir.

1 Fergül Kılıç

Mehmet Akif İlkokulu, İstanbul.

Eposta: fergulkilic@gmail.com

2 Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim

Fakültesi, İstanbul.

Eposta: mcdogan@marmara.edu.tr

3 Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim

Fakültesi, İstanbul.

Eposta: bulent.ozden@marmara.edu.tr

Kuşkusuz okuryazarlık birey için geçmişten günümüze her zaman önemli ve kazanılması gereken temel bir beceri olarak görülmüştür. Ancak günümüzde özellikle bilgedeki hızlı artış ve değişimlerin karmaşıklığı, etkin bir beceri olarak okuryazarlık becerisini daha da önemli hâle getirmiştir. Bireyin yaşama ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi, çoklu bilgi ortamından ihtiyacı olan bilgiyi bulabilmesi ve onu okuyabilmesi, eğitimi sürdürmesi, meslek kazanması, meslekî başarısını ve kendini geliştirmesi için okuryazarlık becerisinin gelişmiş olmasının önemi yaygın olarak kabul edilen bir gerçektir. Bu durum okuryazarlık kavramına ve bireyin okuryazarlık becerisini kazanma süreçlerine odaklanmayı zorunlu kılmaktadır.

Çocuğun diğer konularda olduğu gibi okuma ve yazmaya karşı ilgisi ve ilk okuryazarlık deneyimleri de ailede başlar (Connor ve Craig, 2006; Turan ve Akoğlu, 2014). Okul ortamı bu ilgiyi ve deneyim sürecini planlı, programlı bir faaliyete dönüştürür. Okuma ve yazmayı öğrenen çocuk yaşamı boyunca ihtiyaç duyacağı iki temel beceriyi kazanmış olur. Okul bu becerilerin bir alışkanlık haline gelmesi için fırsatlar sunar ve okuryazarlık becerilerinin gelişmesinde önemli rol üstlenir. Ancak, çocuğun okuryazarlık becerilerinin gelişme sürecinde ailenin sorumluluğu ve desteğine olan gereksinim her zaman devam eder (Girolametto, Lefebvre ve Greenberg, 2007). Çünkü çocuğun etrafındaki en yakın kişiler olan anne babanın ve diğer aile bireylerinin okuryazarlık faaliyetleri çocuğu doğrudan etkiler. Ailenin de çocuğun çevresinde olumlu ortamı yaratması ve çocuğun okuryazarlık girişimlerini, hevesini olumlu etkilemesi için gerekli bilgi ve becerilere sahip olması, bunu etkin biçimde kullanması gerekmektedir.

Kavramsal olarak bakıldığında okuryazarlık McLaughlin'e (1998) göre genel olarak, görsel sembollerle iletişim kurabilme yeteneğidir. Bu kavram çocukların yazılı materyallerin, sözcüklerin ve dildeki seslerin farkında olmaları olarak tanımlanır (Lerner, 1997, s. 18). Günümüzde okuryazarlık, basit anlamda sembollerin kodunu çözme veya sembolle ifade etme davranışı olarak görülmemektedir. Okuryazarlık herhangi bir durumda kişinin, ev, okul, işyeri veya herhangi bir yerde yalnız olsun ya da olmasın, okuma-yazma eyleminde bulunması ve bu eylemlerin bir sosyal bağlamda kullanılması anlamına gelmektedir (Au, 2000, s. 837). Okuryazarlık kavramı; öğrencilerin bilgilerini günlük yaşamda kullanma, mantıksal çıkarımlar yapma, çeşitli durumlarla ilgili problemleri yorumlama ve çözmek için öğrendiklerinden çıkarımlar yapma kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2010, s. 2). Aşıcı (2009) ise okuryazarlığı kişisel ve sosyal bir değer olarak yorumlamaktadır. Bu tanımlar, okuryazarlık kavramına dinamik, işlevsel ve çok yönlü bir anlam yüklemektedir.

Genel olarak okuma yazma becerilerinin gelişimine yönelik araştırmalar, ilkökul düzeyinde tartışılmasına rağmen, okuryazarlık becerilerinin çocuğun okula başlamadan önceki ortamlarında gelişmeye başladığı gerçeğinden hareketle son

yıllarda bu araştırmalar belirgin bir şekilde aile ortamı gibi erken okuryazarlık dönemlerine odaklanmıştır (Cassel, 2011). Clay (1979), çocukların okuryazarlık deneyimleriyle karşılaşmaları okul hayatına başlamadan ve okuma yazmayı öğrenmeden önce olduğunu belirtmiştir. Çevre ve aile tarafından okuryazarlığa verilen öneme ve okuryazarlığın amacına yönelik tutumlara bağlı olarak, çocuklar okula başlamadan, çocukların okuma yazma kavramlarıyla ilgili bilgilere sahip oldukları vurgulanır (Gunn, Simmons ve Kameenui, 2007, s. 13). Yani aile, çocuğun okuryazarlık geçmişini ve deneyimlerini şekillendirmektedir. Bu bakış açısına göre çocukların okuryazarlık becerilerinin gelişimi aileden bağımsız düşünülemez.

Ailenin çocuğun okuryazarlık becerileri üzerindeki bu etkisi literatürde aile okuryazarlığı kavramı olarak yerini almıştır. “Aile okuryazarlığı” kavramı ilk kez Denny Taylor (1983) tarafından kullanılmıştır. Taylor, 1980’lerde altı orta sosyo-ekonomik seviyedeki aileyle birlikte Amerika Birleşik Devletleri’nde bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmaya göre ebeveynlerin, çocukların, evdeki diğer üyelerin etkileşimleriyle ve paylaşımlarıyla, onların okuryazarlık becerileri arasında ilişki bulunmuştur (Barton ve Hamilton, 1998). İlk yıllarda kullanılan aile okuryazarlığı kavramı bütçe, sağlık, temizlik ve bakım, dil öğrenme, çocuk psikolojisi, iletişim gibi ailelerin daha sağlıklı, kültürlü ve mutlu olmaları için gerekli olan konuları içeren geniş bir kavramdı. Daha sonraki yıllarda aile okuryazarlığı kavramı aile-çocuk okuryazarlık ve okumaya yazmaya hazırlık etkinliklerini içeren bir kavram olmaya başlamıştır. Aile okuryazarlığı; ailelerin kendi okuryazarlık deneyimleri ile çocuklarının okuma ve yazma deneyimlerine yardımcı olacak çalışmaları içermektedir (Power, 1992, s. 1). Başka bir tanımda aile okuryazarlığı ebeveynler ve çocukların (veya daha geniş anlamda yetişkinler ve çocukların) birlikte öğrenmeleri için kullanılan bir terimdir. Bu tanımların temelini anne-babaların çocukların ilk öğretmenleri olması geleneği oluşturmaktadır (<http://literacy.kent.edu/FamilyLiteracy/whatisit.html>). Massachusetts Aile Okuryazarlığı Konsorsiyumu’na (MFLC) göre aile okuryazarlığı, hem ebeveynlerin kendi okuma yazma becerilerini hem de çocuklarının okuma yazma becerilerini geliştirme süreçleridir (<http://www.doe.mass.edu/familylit/>). Aile okuryazarlığı okul içi ve okul dışı ortamları kapsamaktadır. Taylor (1997) aile okuryazarlığının sadece örgün eğitimi kapsamadığını, okulda okuryazarlık öğretimi yöntemlerinin yanı sıra katılan ailelerin kültürel ve dil kaynaklarını da içermesi gerektiğini savunmaktadır. Bunun yanında örneğin İngiltere’de okul ortamlarını da içine alan ve 4-7 yaş arası çocuklar ile onların ailelerini kapsayan okuryazarlık okul programları vardır. Bu programlar ailelerin okuma yazma becerilerini, tutumlarını, anlayışlarını ve uygulamalarını çocuklarıyla birlikte geliştirmelerini sağlayacak dersler içerir (Swain, Cara, Vorhaus ve Litster, 2015).

Tarihsel olarak bakıldığında okuryazarlığın kazanımında ailelerin önemli bir role sahip olduğunu ortaya koyan ilk çalışma Durkins tarafından 1966 yılında yapılmıştır. Children

Who Read Early adlı boylamsal çalışma, daha sonraki araştırmalara ışık tutmuştur (Durkins, 1966'danakt., Weikle ve Hadadian, 2004, s. 657). Devam eden yıllarda aile okuryazarlığı konusu araştırmacıların dikkatlerini çekmeye devam etmiştir. Alanyazına (Kayser, 2006; Lerner, 1997; Li, 2003) bakıldığında özellikle erken çocukluk döneminde normal gelişim gösteren özel gereksinimli çocukların okuryazarlık becerilerinin okul dışında da desteklenmesine yönelik araştırmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte okul merkezli akademik etkinliklerden çok ebeveynlerin de eğitim sürecine katılımı ile çocukların daha nitelikli okuryazarlık kazanımının sağlanmasının önemini gösteren gerek kuramsal gerek uygulamalı araştırmalar bulunmaktadır. Özellikle İngiltere ve Amerika'da yapılan çalışmalar aile okuryazarlığı araştırmalarının temeli olmuştur. Bu çalışmalar başlangıçta erken okuryazarlık ile yetişkin ve toplum eğitimi alanlarında ayrı ayrı ele alınmıştır. Ancak özellikle 2000'li yıllar ve sonrasında aile okuryazarlığı çok yönlü ve bütünsel bir okuryazarlık pratiği olarak alan yazında yerini almıştır (Brooks, Pahl, Pollard ve Rees, 2008). Günümüzde de aile okuryazarlığı kavramı sadece okul ya da aile ortamında yapılan çalışmaların ötesindedir. Ancak bu okuma yazma ortamları ve bireylerin okuryazarlık etkileşimleri birbirinden bağımsız değildir. Yurt dışındaki gelişmelerden sonra ülkemizde de eğitimde ailenin ve aile okuryazarlığının önemi dikkate alınmaya başlamıştır.

Türkiye'de aile eğitimleri cumhuriyet yıllarında başlamıştır ancak bunlar daha çok yetişkinlere okuma-yazma ve temel yaşam becerilerini öğretmeyi amaçlayan uygulamalardır. 1928-1935 yılları arasında Millet Mekteplerinde temelde okuryazarlık ve yurttaşlık eğitimlerinin yanı sıra, basit hesap işlemleri, dört işlem, uzunluk ölçüleri, para birimleri ve arazi ölçülerinin öğretildiği hesap bilgileri ve insan vücudu, bulaşıcı hastalıklarla mücadele, içkinin zararları, hava, su, gıda maddelerinin temel özellikleri, çocuk bakımı, açık hava ve güneşin yararları, gündelik hayatta karşılaşılması olası kazalarda yapılacaklar, çevre temizliğinin sağlanması gibi sağlık bilgileri de yer almıştır (Albayrak, 1994). 1930 yılında eğitimlere katılanların öğrendiklerini unutmamaları ve okuma alışkanlıklarını sürdürmeleri amacıyla "Halk Okuma Odaları" açılmaya başlanmıştır. Millet Mektepleri 1930'dan sonra "Okuma Yazma Kursları", 1953'ten sonra ise "Halk Dershaneleri" olarak adlandırılmıştır. 1959 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri erleri için Er Okuma Yazma Okulu açılmıştır. Bu tarihten sonra okuma yazma eğitimlerinden işlevsel okuma yazma eğitimlerine geçilmiştir ve ihtiyaç duyabilecekleri çeşitli konularda da eğitim içerikleri sunulmaya başlanmıştır. 8 Eylül 1992 tarihinden itibaren UNICEF Türkiye Temsilciliği ile Yetişkin Eğitimi Okuryazarlık Projesi kapsamında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde 13 ilde okur-yazarlığı yaygınlaştırma çalışmaları yapılmıştır (Gülbay, 2000'den akt, Sayılan ve Yıldız, 2013). 1982-1991 yıllarında ise Erken Destek Projesi, Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı, Prof. Dr. Sevda Bekman ve Prof. Dr. Diane Sunar tarafından tasarlanmış ve İstanbul'da düşük gelirli çocukların annelerinin eğitimi yoluyla çocuklarının çok yönlü gelişimi hedeflenmiştir (Bekman, 1998). Önemli

aile eğitimi çalışmalarından bir diğeri de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde 1989 yılında başlatılan Ana-Baba Okulu uygulamasıdır. Bu uygulama programında “Çocuğun Gelişim Özellikleri ve Eğitimi”, “İletişim”, “Cinsel Eğitim”, “Okul, Çocukta Uyum ve Davranış Bozuklukları” ana başlıklarında aile eğitimleri bulunmaktadır (Aydoğmuş ve ark., 2006’dan akt., Alpaydın ve Canel, 2011). Daha sonra AÇEV ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından çeşitli aile eğitimleri düzenlenmiştir. Ülkemizde finansal okuryazarlık, sağlık okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı gibi konularda eğitim modülleri olmasına karşın Aile Okuryazarlığı konusu üzerine yeterince odaklanılmamıştır. Ülkemizde verilen eğitimlerden de anlaşıldığı üzere aile okuryazarlığı kavramı aile içi iletişim, gelişim dönemleri, aile ve bütçe, sağlık vb. konuları içeren bir anlam taşımaktadır.

Ülkemizde alan yazına bakıldığında araştırmaların genellikle ebeveynlerin yaşam boyu ve informal öğrenme kapsamında eğitildiği programlara yönelik olduğu görülmektedir. Özellikle doğrudan aile okuryazarlığı kavramının içeriğine yönelik araştırmalar eksiktir. Yapılan bu çalışma ile doğrudan aile okuryazarlığını araştırmaya yönelik bir ölçme aracı geliştirilmek amaçlanmıştır. Bunun için ölçme aracında ailelerin okuryazarlık becerilerini kullanma, çocuklarına model olma, çocuklarıyla birlikte evde, sokakta vb. yerlerde basit okuryazarlık aktiviteleri yapma, okuma-yazma öğrenme sürecinde çocuklara yardımcı olma gibi durumlar “Aile Okuryazarlığı Ölçeği”nin kapsamını oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda geliştirilen ölçeğin planlanan ve uygulanan aile eğitimlerinde, aile-çocuk paylaşımlarında ilgili paydaşlara, öğretmenlere ve akademisyenlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı Aile Okuryazarlığı Ölçeği geliştirmektir. Var olan bir durum üzerinden veri toplama ve analiz işlemi yapıldığı için araştırma, betimsel tarama modelindedir. Yaşar’a (2014, s. 62) göre tarama modeli, bir grubun belli başlı bir takım özelliklerini belirlemek amacıyla geniş gruplar üzerinde yürütülen, olgu veya olaylarla ilişkili olarak gruptaki bireylerin görüşlerinin ve tutumlarının belirlenerek, olgu veya olayların açıklanmasına çalışılan araştırmalardır.

Örneklem

Araştırma İstanbul Ümraniye’de bulunan bir devlet ilkokulundaki bir grup birinci sınıf annesi ile yürütülmüştür. Ölçeğin uygulama öncesinde, ölçekte yer alan maddelerin uygulanmasında bir sorun olup olmadığını belirlemek için 20 veliyle pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma sonucunda gerekli düzeltmeleri yaptıktan sonra 200 birinci

sınıf annesiyle ölçeğin uygulamasına geçilmiştir. Örneklemin belirlenmesinde iki farklı yol izlenmiştir. Bunlardan birincisi amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme; ikincisi ise kolayda örneklemedir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Araştırmacı, hangi tür birey ya da durumları çalışacağına karar verir ve ölçütü kendisi belirler (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 112). Ölçüt olarak katılımcıların birinci sınıf annesi olması alınmıştır. Diğer taraftan ölçüte bağlı örneklemede yer alacak katılımcıların, araştırmacının görev yaptığı okul bölgesinden seçilerek kolay ulaşılabilirlik tercih edilmiştir. Bu örnekleme yöntemi, zaman, para ve iş gücü açısından var olan sınırlıklar sebebiyle örneklemin ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilme işlemi olarak açıklanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

Ölçeğin Geliştirilmesi

Bir ölçek geliştirirken araştırma teknikleri bakımından gerçekleştirilmesi gereken bir prosedür bulunmaktadır. Karasar (2007) bu aşamaları, *ölçek için maddelerin oluşturulma aşaması, uzman görüşüne başvurma aşaması, ön deneme aşaması ve güvenilirlik hesaplama aşaması* olarak belirtmektedir. Bu çalışmada öncelikle aile okuryazarlığı ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar, makaleler ve kaynaklar incelenmiştir. Bu işlem sonrası, geliştirilecek olan aile okuryazarlığı ölçeğinin madde ve olası faktör yapısı ile ilgili teorik alt yapı oluşturulmuştur. Çalışmanın bu aşamasında okuryazarlık alanında çalışma yapan en az doktora eğitimi almış akademisyenlerden görüş alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda ailenin sahip olması gereken okuryazarlık becerileri ile çocuklarıyla yaptıkları/yapabilecekleri okuryazarlık etkinlikleri not edilmiştir. Literatür ve uzmanların önerileri doğrultusunda 45 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan 45 maddelik ham ölçek, 20 anne üzerinde pilot uygulama yapılmış ve anlaşılabilir olan iki madde (22 ve 38. maddeler) elenerek 43 maddelik ölçek elde edilmiştir. Daha sonra 43 maddelik ölçeğin madde analizleri, kapsam ve yapı geçerliği çalışmaları ile güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin uygulama formu “Her Zaman (5)”, “Sık sık (4)”, “Bazen (3)”, “Nadiren (2)”, ve “Hiçbir Zaman (1)” olarak 5’li likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçekte olumsuz madde bulunmamaktadır. Bu nedenle puanlama 5-4-3-2-1 şeklinde yapılmıştır. Böylece her bir veri toplama aracı için aile okuryazarlığı puanı hesaplanmıştır. Puanın yüksek olması ölçek maddelerini yanıtlayan ailelerin aile okuryazarlığı düzeylerinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Verilerin Analizi

Aile Okuryazarlığı Ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışmasının yapılmasında, lawshe analizi, alt ve üst (%27) ayırt edicilik testi, madde-test toplam korelasyon analizi, KMO ve Barlett’s küresellik testi, açımlayıcı faktör analizi ve Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Aile Okuryazarlığı Ölçeği Kapsam Geçerliliği

Kapsam geçerlik oranlarının belirlenmesi sürecinde Lawshe (1975) tekniğinden yararlanılmıştır (Lawshe, 1975'ten akt., Yurdugül, 2005). Alan uzmanlar grubu oluşturulurken okuryazarlık alanında uzman kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Marmara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nden toplam 10 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Ölçek, uzmanlardan toplandıktan sonra, uzmanların verdikleri cevaplar tek bir formda birleştirilmiştir. Uzman görüşlerinin birleştirilmesi, her bir maddenin olası seçeneklerine kaç uzman tarafından onay verildiğini toplam olarak gösterilmesinden ibarettir. Bir sonraki aşamada her bir maddeye ilişkin kapsam geçerlik

Tablo 1
Madde Ayırt Edicilik Analizi Sonuçları

F1: Anne-Baba Okuryazarlığı		n	x	Ss	t	sd	p																																																																																																																																																																																
m1	Üst Çeyrek	54	3,52	1,005	11,077	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,59	,790				m2	Üst Çeyrek	54	4,15	1,106	8,465	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,22	1,254	m3	Üst Çeyrek	54	3,02	,858	13,286	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,22	,502	m4	Üst Çeyrek	54	2,91	,807	13,205	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,19	,517	m5	Üst Çeyrek	54	2,78	,816	14,588	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,07	,264	m6	Üst Çeyrek	54	3,65	,955	18,194	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,11	,372	m7	Üst Çeyrek	54	3,76	1,098	11,173	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,65	,850	m8	Üst Çeyrek	54	3,56	1,313	9,059	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,59	,901	m9	Üst Çeyrek	54	3,57	1,002	10,109	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,72	,899	m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055	m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000
m2	Üst Çeyrek	54	4,15	1,106	8,465	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	2,22	1,254				m3	Üst Çeyrek	54	3,02	,858	13,286	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,22	,502	m4	Üst Çeyrek	54	2,91	,807	13,205	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,19	,517	m5	Üst Çeyrek	54	2,78	,816	14,588	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,07	,264	m6	Üst Çeyrek	54	3,65	,955	18,194	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,11	,372	m7	Üst Çeyrek	54	3,76	1,098	11,173	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,65	,850	m8	Üst Çeyrek	54	3,56	1,313	9,059	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,59	,901	m9	Üst Çeyrek	54	3,57	1,002	10,109	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,72	,899	m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055	m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129								
m3	Üst Çeyrek	54	3,02	,858	13,286	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,22	,502				m4	Üst Çeyrek	54	2,91	,807	13,205	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,19	,517	m5	Üst Çeyrek	54	2,78	,816	14,588	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,07	,264	m6	Üst Çeyrek	54	3,65	,955	18,194	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,11	,372	m7	Üst Çeyrek	54	3,76	1,098	11,173	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,65	,850	m8	Üst Çeyrek	54	3,56	1,313	9,059	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,59	,901	m9	Üst Çeyrek	54	3,57	1,002	10,109	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,72	,899	m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055	m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																				
m4	Üst Çeyrek	54	2,91	,807	13,205	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,19	,517				m5	Üst Çeyrek	54	2,78	,816	14,588	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,07	,264	m6	Üst Çeyrek	54	3,65	,955	18,194	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,11	,372	m7	Üst Çeyrek	54	3,76	1,098	11,173	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,65	,850	m8	Üst Çeyrek	54	3,56	1,313	9,059	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,59	,901	m9	Üst Çeyrek	54	3,57	1,002	10,109	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,72	,899	m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055	m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																
m5	Üst Çeyrek	54	2,78	,816	14,588	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,07	,264				m6	Üst Çeyrek	54	3,65	,955	18,194	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,11	,372	m7	Üst Çeyrek	54	3,76	1,098	11,173	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,65	,850	m8	Üst Çeyrek	54	3,56	1,313	9,059	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,59	,901	m9	Üst Çeyrek	54	3,57	1,002	10,109	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,72	,899	m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055	m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																												
m6	Üst Çeyrek	54	3,65	,955	18,194	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,11	,372				m7	Üst Çeyrek	54	3,76	1,098	11,173	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,65	,850	m8	Üst Çeyrek	54	3,56	1,313	9,059	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,59	,901	m9	Üst Çeyrek	54	3,57	1,002	10,109	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,72	,899	m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055	m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																								
m7	Üst Çeyrek	54	3,76	1,098	11,173	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,65	,850				m8	Üst Çeyrek	54	3,56	1,313	9,059	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,59	,901	m9	Üst Çeyrek	54	3,57	1,002	10,109	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,72	,899	m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055	m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																				
m8	Üst Çeyrek	54	3,56	1,313	9,059	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,59	,901				m9	Üst Çeyrek	54	3,57	1,002	10,109	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,72	,899	m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055	m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																																
m9	Üst Çeyrek	54	3,57	1,002	10,109	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,72	,899				m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055	m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																																												
m10	Üst Çeyrek	54	4,70	,537	13,103	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	2,59	1,055				m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,61	,899	m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																																																								
m11	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	11,879	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	2,61	,899				m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,74	,705	m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																																																																				
m12	Üst Çeyrek	54	4,46	,665	20,638	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,74	,705				m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003	m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																																																																																
m13	Üst Çeyrek	54	4,24	,867	13,033	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,89	1,003				m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,46	,693	m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																																																																																												
m14	Üst Çeyrek	54	3,67	,971	13,575	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,46	,693				m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000	Alt Çeyrek	54	1,00	,000	m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																																																																																																								
m15	Üst Çeyrek	54	2,07	1,061	7,436	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	1,00	,000				m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																																																																																																																				
m16	Üst Çeyrek	54	4,44	,691	10,796	106	,000																																																																																																																																																																																
	Alt Çeyrek	54	2,50	1,129																																																																																																																																																																																			

oranları belirlenmiştir. Kapsam geçerlik oranları herhangi bir maddeye ilişkin “Gerekli” görüşünü belirten uzman sayısının maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısının yarısına oranının 1 eksiği ile ifade edilir. 10 uzman için $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde kapsam geçerlik oranlarının minimum değeri Veneziano ve Hooper (1997) tarafından 0,62 olarak ifade edilmiştir (Veneziano ve Hooper, 1997’den akt., Yurdugül, 2005). Her madde tek tek incelenerek KGO değeri 0,62’nin altında kalan maddeler (10. ve 36. maddeler) elenmiştir. Ayrıca uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda maddelerin daha net ve anlaşılır olmasını sağlamak amacıyla 4, 5, 9, 11 ve 28. maddeler, ölçülmek istenen boyutta değişiklik yapılmadan ölçek ifadeleri değiştirilmiştir. Böylece geriye kalan 41 maddenin kapsam geçerliği sağlanmıştır.

F2: Çocuk Okuryazarlığı		n	x	ss	t	sd	p
m17	Üst Çeyrek	54	4,94	,231	7,070	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,43	1,561			
m18	Üst Çeyrek	54	4,91	,293	9,485	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,41	1,125			
m19	Üst Çeyrek	54	4,85	,529	6,581	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,54	1,370			
m20	Üst Çeyrek	54	4,93	,264	11,504	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,26	1,031			
m21	Üst Çeyrek	54	4,72	,452	11,335	106	,000
	Alt Çeyrek	54	2,91	1,086			
m22	Üst Çeyrek	54	5,00	,000	8,370	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,54	1,284			
m23	Üst Çeyrek	54	5,00	,000	7,066	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,46	1,599			
m24	Üst Çeyrek	54	4,96	,191	11,548	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,26	1,067			
m25	Üst Çeyrek	54	5,00	,000	8,553	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,17	1,575			
m26	Üst Çeyrek	54	5,00	,000	7,087	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,74	1,306			
m27	Üst Çeyrek	54	4,83	,505	5,724	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,69	1,385			
m28	Üst Çeyrek	54	4,76	,581	7,111	106	,000
	Alt Çeyrek	54	3,30	1,396			

F3: Erken Okuryazarlık		n	x	ss	t	sd	p
m29	Üst Çeyrek	54	4,74	,483	16,635	106	,000
	Alt Çeyrek	54	2,39	,920			
m30	Üst Çeyrek	54	4,24	,775	15,736	106	,000
	Alt Çeyrek	54	1,81	,826			
m31	Üst Çeyrek	54	4,33	,727	17,091	106	,000
	Alt Çeyrek	54	1,81	,803			
m32	Üst Çeyrek	54	4,50	,637	13,028	106	,000
	Alt Çeyrek	54	2,35	1,031			

Tablo 1’ de ölçeğin iç geçerliğine ilişkin madde analizleri %27 alt ve üst grup ortalamaları arasında alt ve üst gruplar arası t-testi sonuçları anlamlı çıkmıştır ($p < .05$). Bu sonuçlar maddelerin ayırt edici olduğunu göstermektedir. Bundan sonraki aşamada yapı geçerliğine ilişkin açımlayıcı faktör analizine geçilmiştir.

Tablo 2

Madde Toplam Korelasyon Analizi

Faktör1: Anne-Baba Okuryazarlığı						
	n	X	ss	Madde-toplam test korelasyonu (*r)	p**	Cron Alp
m1	200	2,37	1,213	,578	,01	,913
m2	200	3,25	1,352	,491	,01	,916
m3	200	2,13	,984	,760	,01	,909
m4	200	1,97	1,041	,624	,01	,912
m5	200	1,81	,984	,634	,01	,912
m6	200	2,39	1,267	,740	,01	,908
m7	200	2,65	1,348	,570	,01	,914
m8	200	2,68	1,272	,514	,01	,915
m9	200	2,64	1,174	,628	,01	,912
m10	200	3,58	1,250	,617	,01	,912
m11	200	3,70	1,107	,594	,01	,913
m12	200	3,41	1,364	,715	,01	,909
m13	200	3,35	1,385	,650	,01	,911
m14	200	2,48	1,248	,709	,01	,909
m15	200	1,43	,817	,440	,01	,917
m16	200	3,57	1,262	,590	,01	,913

Faktör2: Çocuk Okuryazarlığı						
	n	X	ss	r	p	Cron Alp
m17	200	4,45	1,097	,560	,01	,852
m18	200	4,20	,965	,432	,01	,860
m19	200	4,38	1,040	,485	,01	,857
m20	200	4,25	,975	,641	,01	,848
m21	200	3,93	1,070	,582	,01	,851
m22	200	4,34	1,024	,559	,01	,853
m23	200	4,50	1,103	,544	,01	,854
m24	200	4,13	,987	,526	,01	,855
m25	200	4,26	1,183	,605	,01	,849
m26	200	4,47	,934	,540	,01	,854
m27	200	4,43	,985	,519	,01	,855
m28	200	4,18	1,097	,542	,01	,854

Faktör3: Erken Okuryazarlık						
	n	X	ss	r	p	Cron Alp
m29	200	3,58	1,192	,579	,01	,748
m30	200	3,01	1,252	,618	,01	,729
m31	200	2,98	1,219	,659	,01	,707
m32	200	3,28	1,173	,540	,01	,766

*r: Madde-toplam korelasyonu. **p < .01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 2'ye göre ölçekte yer alan tüm maddeler için madde-toplam test korelasyonlarının .44 ile .76 arasında değerler aldığı ve pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Ölçeğin madde toplam korelasyon katsayılarının .25 değerinden büyük ve pozitif yönlü olması beklenir (Kayış, 2010). Ölçekten elde edilen madde-toplam test korelasyonu sonuçları, ölçekte yer alan her bir maddenin ölçeğin bütünüyle ilişkili olduğunu ve ölçekte yer alan maddelerin benzer davranışları temsil ettiğine işaret etmektedir.

Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Aile okuryazarlığı Ölçeği'nin Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) işlemine geçmeden önce, veri setinin analiz işlemine uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO ve Barlett's testi yapılmıştır. AFA işlemi için KMO değerinin .60 ve üzeri olması gerekir. Barlett's testinin ise anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2007). Buna göre Aile Okuryazarlığı Ölçeği'ndeki verilerin KMO değeri .79 çıkmıştır. Barlett's testi sonuçları ise $\chi^2 = 3468.590$; $sd=496$ ($p = .0000$) bulunmuştur. Bu analiz işleminden elde edilen değerler, ölçeğe ilişkin veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 3

Taslak Ölçek (32 Maddelik) İçin Dönüştürülmüş Bileşenler Matrisi

	F1	F2	F3
	Anne-Baba Okur Yazarlığı	Çocuk Okur-Yazarlığı	Erken Okur-Yazarlık
m4	,804		
m7	,793		
m19	,785		
m15	,728		
m11	,705		
algım5	,699		
m6	,686		
m17	,677		
m12	,674		
m2	,629		
m8	,624		
m13	,622		
m21	,619		
m9	,556		
m3	,542		
m20	,508		
m27		,709	
m23		,683	
m28		,660	
m29		,651	
m33		,641	
m37		,636	
m34		,630	
m31		,603	
m39		,592	
m26		,579	
m32		,567	
m25		,503	
m41			,822
m43			,789
m40			,709
m45			,665
Özdeğer	8,147	4,747	2,286
Varyans	25,461	14,834	7,143
Ölçeğin tamamına ait varyans değeri: 47,437			
Cronbach Alpha (α)	,917	,864	,790
Ölçeğin tamamına ait Cronbach Alpha $\alpha=$,897			

Açımlayıcı faktör analizinde öncelikle faktör yapısını ortaya koymak için özdeğer hesaplanmıştır. Buna göre Özdeğeri 1'den yüksek olan beş faktör oluşmuştur. Bu aşamada ölçekte 5 faktör çıkmasına karşın 4. ve 5. faktörlerin madde sayısı itibariyle ve ölçeğin mantığı açısından ölçekten çıkarılarak (24., 30., 35., 42., ve 44. maddeler) döndürme işlemi tekrarlanmıştır. Daha sonra yeniden faktör sayısı ve yüklerine bakılmıştır. Kline'a (akt., Büyüköztürk ve ark., 2016) göre faktör yük değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. Faktörlerde yer alan maddelerin yük değerlerinin yüksek olması beklenir ve genel olarak işaretine bakılmaksızın 0,60 ve üstü yük değeri yüksek; 0,30-0,59 arası yük değeri orta düzeyde büyüklükler olarak tanımlanabilir ve madde çıkartmada dikkate alınır. Ancak araştırmalarda madde faktör yük değerlerinin genellikle 0,45 ve daha yüksek olması tercih edilir. Bu araştırmada ise .45 ve üstü yük değeri esas alınmıştır. Buna göre herhangi bir faktörde yer almayan ve madde faktör yükü .45'in altında olan maddeler (1., 14., 16. ve 18. maddeler) ölçekten çıkarılarak yeniden döndürme işlemi yapılmıştır. Döndürme işlemi sonrasında özdeğeri 1'den büyük ve her bir faktördeki madde sayısı en az 4 olan, 3 faktör oluşmuştur. Faktör 1'e ait özdeğer 8,147, faktör 2'ye ait 4,747 ve faktör 3'e 2,286 çıkmıştır. Diğer taraftan faktör 1'e ait varyans değeri 25,461; faktör 2'ye ait varyans 14,834 ve faktör 3'e ait 7,143'tür. Ölçeğin tamamına ait varyans 47,437'dir. Faktörlerde yer alan madde sayısına ve yüküne bakıldığında, 16 madde faktör 1'de; 12 madde faktör 2'de ve 4 madde faktör 3'te toplanmıştır. 1. Faktörün yükleri .508 ile .804 arasında; 2. faktörün yükleri .503 ile .709; 3. faktörün yükleri .665 ile .822 arasında bulunmuştur. Diğer taraftan, ölçeğin güvenirliliğine ilişkin olarak faktör 1'e ait $\alpha=,917$; faktör 2'ye ait $\alpha=,864$ ve faktör 3'e ait $\alpha=,790$ bulunmuştur. Ölçeğin tamamına ait Cronbach Alpha değeri ise $\alpha=,897$ 'dir. Ölçeğin Cronbach Alpha sonuçlarının .80 ve üzeri olması ölçeğin iç tutarlığının yüksek ve güvenilir olduğunu göstermektedir (Green ve Salkind, 2005).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, ebeveynlerin okuryazarlık durumlarını belirlemek amacıyla Aile Okuryazarlığı Ölçeği güvenirlilik ve geçerlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğe ait ayırt edicilik sonuçları ölçekte yer alan alt ve üst gruplar arasında anlamlı farklılığı ve maddelerin ayırıcı gücünün iyi olduğunu göstermiştir. Ayrıca ölçekte yer alan maddelere ait madde toplam korelasyon katsayısı sonuçları ölçekte yer alan maddeler ile ölçeğin bütünü arasında yüksek bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre nihai ölçek üç faktörden ve 32 maddeden oluşmaktadır. İlgili literatür ve alınan uzman görüşleri doğrultusunda faktörler "anne-baba okuryazarlığı, çocuk okuryazarlığı ve erken okuryazarlık" olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin *anne-baba okuryazarlığı* boyutu için "Arkadaşlarımla okuduğum kitaplar hakkındaki düşüncelerimi paylaşıyorum.", *çocuk okuryazarlığı* boyutu için "Çocuğumla resimli ya da resimsiz kelime kartlarıyla oyun oynarım" ve *erken okuryazarlık* boyutu için "Çocuğumun dışarda merak edip sorduğu yazıları ona açıklarım." maddeleri,

ölçeğin boyutlarına örnek maddelerdir. Nihai olarak geliştirilen 32 maddelik ölçekten alınabilecek en düşük puan 32 iken, en yüksek puan 160' tır. Faktörlerin varyans değerlerinin sonuçları birinci faktör (anne-baba okuryazarlığı) 25,461; ikinci faktör (çocuk okuryazarlığı) 14,834; ve üçüncü faktör (erken okuryazarlık) ise 7,143 bulunmuştur. Ayrıca ölçekte yer alan bu üç faktörün açıkladığı toplam varyansın ise 47,437 olduğu görülmektedir.

Üzerinde çalışılan Aile Okuryazarlığı Ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısının çok yüksek çıkması ($\alpha = ,897$), ölçme aracındaki maddeler arasında çok yüksek düzeyde uyumun olduğunu göstermektedir. Bu aynı zamanda ölçeğin bir bütün olarak tek bir psikolojik amaca hizmet ettiği olarak yorumlanabilir. Aile Okuryazarlığı ölçeğine ait faktörlerin güvenilirlik katsayısı sırasıyla birinci faktör ($\alpha = 0,917$), ikinci faktöre ait güvenilirlik katsayısı ($\alpha = 0,864$), üçüncü faktörün güvenilirlik katsayısı ise ($\alpha = 0,790$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçek çok boyutlu bir yapıya ve yüksek tutarlığa sahiptir.

Sonuç olarak bu araştırmada geliştirilmeye çalışılan Aile Okuryazarlığı Ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik sonuçları, ölçeğin ailelerin okuryazarlık durumlarını belirlemeye yönelik araştırmalarda kullanılabileceğini göstermektedir. Geliştirilen bu ölçek özellikle okul öncesi ve birinci sınıf öğrencilerinin okuryazarlık becerilerinin aile bağlamında incelenmesine yönelik araştırmalarda kullanılabilir. Ayrıca açımlayıcı faktör analizi yapılan bu ölçekten elde edilen faktörlerin ve ölçeğin yapısını test etmek amacıyla bir başka çalışmada doğrulayıcı faktör analizi yapılabilir.

EXTENDED ABSTRACT

Family Literacy Scale the Study of Validity and Reliability

Fergül Kılıç¹

M. Cihangir Doğan²

Bülent Özden³

Abstract

The goal of this research is to develop a Parental Literacy Scale for identifying parents' perception of their children's literacy. Mothers of first-grade students participated in the research conducted in the descriptive survey model. The related literature was reviewed before noting the items of the scale, and a theoretical construct was built for the items and for possible factors in the scale. After creating the item pool, expert opinions were solicited about the content validity, language, and expression. The expert opinions were analyzed using the Lawshe technique. An explanatory factor analysis was also performed for the structure validity of the scale. The explanatory factor analysis results showed that the scale is composed of three factors: parental literacy, child literacy, and early literacy. The reliability coefficients of Parental Literacy Scale factors were found to be ($\alpha = 0.917$) for the first factor, ($\alpha = 0.864$) for the second factor, and ($\alpha = 0.790$) for the third factor, and the reliability factor was calculated to be $\alpha = .897$ for the whole scale. These results imply that each factor's items are highly consistent and that the Parental Literacy Scale is multi-dimensional and highly consistent.

Keywords

Parents • Literacy • Reliability • Validity

Corresponding Author

- 1 Fergül Kılıç (Dr.)
Mehmet Akif Primary School, İstanbul
Turkey.
Email: fergulkilic@gmail.com
- 2 Atatürk Faculty of Education, Marmara
University, İstanbul Turkey.
Email: mcdogan@marmara.edu.tr
- 3 Atatürk Faculty of Education, Marmara
University, İstanbul Turkey.
Email: bulent.ozden@marmara.edu.tr

Introduction and Purpose

In this study, we developed the Parental Literacy Scale to identify and analyze situations such as using literacy skills, role modeling for children, performing simple literacy activities at home, on the street, etc., and generally helping children learn how to read and write.

Conceptual/Theoretical Framework of the Study Subject

The concept of “parental literacy” was first used by Denny Taylor (1983). Taylor conducted research with six families on a moderate socioeconomic level in the USA in the 1980s. He found a relationship between parents, children and other household members in their reaction and sharing of literacy skills (Barton & Hamilton, 1998). The concept of parental literacy was used as a general concept covering necessary subjects to help families be healthier, more sophisticated and happier, such as budget, health, sanitary care, language learning, pedagogy, and communication. In later years, it began to be used as a concept involving parental-child literacy and reading-writing preparation activities. Parental literacy includes the parents’ own literacy experiences and efforts in helping their children with their reading and writing experiences (Power, 1992, p. 1). The first study that suggests parents’ key role in literacy attainment was researched by Durkins (Children Who Read Early) in 1966. That vertical study became a guide for future researchers (1966 as cited in Weikle & Hadadian, 2004, p. 657). There are theoretical and applied research studies in the literature that show the importance of providing children with opportunities to improve literacy through parental participation in the educational process. In addition, the idea of supporting the literacy skills of normally developing children and/or children with special needs outside the school is thought to be more productive than school-centered teaching (Kayser, 2006; Lerner, 2000; Li, 2003). Since there is no scale for examining literacy skills of preschool and first-grade students within the context of parental literacy in the research, we developed the Parental Literacy Scale. We believe this scale will benefit related stakeholders, teachers and academics by contributing to the planned and applied parent trainings and parent-child sharing activities.

Methodology

This research was conducted using a relational survey model. Mothers of 200 first-grade students participated in the research. The following stages were used to develop the scale: creating the items, consulting expert opinions, pre-trial, and reliability calculations. The data were analyzed using the Lawshe technique, the upper and lower (27%) distinctiveness test, item-test total correlation analysis, KMO and Bartlett’s Sphericity Test, exploratory factor analysis, and Cronbach’s Alpha reliability coefficient analysis.

Findings and Discussion

At the end of the Lawshe analysis conducted for content validity, items with a content validity value under 0.62 (items 10 and 36) were excluded. The item analyses for the internal validity of the scale, results of the t-test between 27% lower and upper groups were found to be significant ($p < .05$; $p = .000$). We see that the item-total test correlations vary between .44 and .76 and are positive for all scale items. The KMO value of the data in the scale was found to be .79. The Bartlett's test results were found to be $\chi^2 = 3468.590$; and $sd = 496$ ($p = .0000$). Three factors were achieved for which the eigenvalue is higher than 1 and of which the item number is 4 in each factor. The eigenvalues were found to be 8.147 for factor 1, 4.747 for factor 2, and 2.286 for factor 3. On the other hand, the variance values were found to be 25.461 for factor 1, 14.834 for factor 2, and 2.286 for factor 3. The variance value of the whole scale is 47.437. Given the number of items and loads in the factors, factor 1 has 16 items, factor 2 has 12 items, and factor 3 has 4 items. Factor loads varied between .508 and .804 for factor 1, .503 and .709 for factor 2, and .665 and .822 for factor 3. As for the scale's reliability, α values were found to be .917 for factor 1, .864 for factor 2, .790 for factor 3. Cronbach's Alpha value is $\alpha = .897$ for the whole scale.

According to the exploratory factor analysis results, the final scale is composed of three factors and 32 items. The factors received expert opinions and were called "parental literacy, child literacy, and early literacy" in accordance with the related literature.

Results and Recommendations

The Cronbach's Alpha coefficient analysis results show that the Parental Literacy Scale is consistent and reliable. Also, the variance value of the scale (47.437) indicates that the scale items have good predictive power.

Eventually, the Parental Literacy Scale developed in this study can be utilized in research for identifying parents' literacy perceptions in accordance with the scale's reliability and validity results. This scale can also be used in studies which examine the literacy skills of preschool and first-grade students within the context of parental involvement and contribution. A confirmatory factor analysis can be carried out in another study to test the construct of factors obtained in the scale and the scale itself, in which we conducted an exploratory factor analysis.

Kaynakça/References

- Albayrak, M. (1994). Millet Mektepleri'nin yapısı ve çalışmaları (1928-1935). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 29, 471-483.
- Alpaydın, Y. ve Canel, A. N. (2011). *Aile eğitimi programları üzerine notlar*. Ankara: Aile ve sosyal politikalar bakanlığı.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 9-26.
- Au, K. H. (2000). A multicultural perspective on policies for improving literacy achievement: Equity and excellence. In M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson, & R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research* (Vol. 3, pp. 835-851). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Barton, D., & Hamilton, M. (1998). *Local literacies: reading and reading in one community*: London: Routledge.
- Bekman, S. (1998). *Eşit fırsat: Anne Çocuk Eğitim Programı'nın değerlendirilmesi*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayınları.
- Brooks, G., Pahl, K., Pollard, A., & Rees, F. (2008). *Effective and inclusive practices in family literacy, language and numeracy: A review of programmes and practice in the UK and internationally*. Reading: CfBT Education Trust.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. basım). Ankara: Pegem A. Yayıncılık
- Cassel, R. (2011). *Home literacy factors affecting emergent literacy skills* (Doctoral dissertation). Nova Southeastern University, Florida, USA. Retrieved from http://nsuworks.nova.edu/cps_stuetd/17/
- Connor, C. M., & Craig, H. K. (2006). African American preschoolers' language, emergent literacy skills, and use of African American English: A complex relation. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 49, 771-792. [http://dx.doi.org/10.1044/1092-4388\(2006/055\)](http://dx.doi.org/10.1044/1092-4388(2006/055))
- Girolametto, L., Lefebvre, E. P., & Greenberg, J. (2007). The effects of in-service education to promote emergent literacy in child care centers: A feasibility study. *Language, Speech & Hearing Services in Schools*, 38(1), 72. [http://dx.doi.org/10.1044/0161-1461\(2007/007\)](http://dx.doi.org/10.1044/0161-1461(2007/007))
- Green, S. B., & Salkind, N. J. (2005). *Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and understanding data*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Gunn, K. B., Simmons, C. D., & Kameenui, E. J., (2007). *Emergent literacy: Synthesis of the research, U.S. office of special education programs*. Retrieved from <http://idea.uoregon.edu/~ncite/documents/techrep/tech19.html/>
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayış, A. (2010). *Güvenirlilik analizi. SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (S. Kalaycı, Ed.). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kayser, H. (2006). Parent programs in literacy: Differences for Latinos. ASHA Leader. *ProQuest Nursing & Allied Health Source*, 15(11-10), 8.
- Lerner, J. (1997). *Learning disabilities: Theories, diagnosis, and teaching strategies* (7th ed.). Boston-New York: Houghton Mifflin Company.
- Li, G. (2003). Literacy, culture, and politics of schooling: Counternarratives of a Chinese Canadian family. *Anthropology and Education Quarterly*, 34(2), 182-200.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). *PISA 2009 Ulusal Ön Raporu*. Ankara: TC Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı – Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı.
- Power, J. (1992). *Parent-teacher partnership in early literacy learning: The benefits for teachers*. Paper presented at the AARE Conference, Australia. Retrieved from <http://www.aare.edu.au/92pap/powej92065.txt>
- Sayılı, F. ve Yıldız, A. (2013). Geçmişten günümüze Türkiye’de yetişkin okuryazarlığı. *Eleştirel Pedagoji*, 30, 17-26.
- Swain, J., Cara, O., Vorhaus, J., & Litster, J. (2015). *The impact of family literacy programmes on children’s literacy skills and the home literacy environment*. London, UK: Institute of Education, University College London.
- Taylor, D. (1997) *Many families, many literacies an international declaration of principles*. Portsmouth: Heinemann.
- Turan, F., & Akoğlu, G. (2014). Home literacy environment and phonological awareness skills in preschool children. *Hacettepe University Journal of Education*, 29(3), 153-166.
- Yaşar, M. (2014). İstatistiğe Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 59-75.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. basım). Ankara: Seçkin Yay.
- Yurdugül, H. (2005). *Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerlik indeksinin kullanımı*. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/kgo.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Weikle, B., & Hadadian, A. (2004). Literacy, development and disabilities: Are we moving in the right direction? *Early Child Development and Care*, 174(7-8), 651-666.

